

Om att se och förstå tecken på våldsutsatthet hos de yngsta barnen

Karin Blomgren

Utredningssekreterare

En uppväxt fri från våld (A2021:02)

SOU 2022:70

En uppväxt fri från våld

En nationell strategi för att förebygga
och bekämpa våld mot barn

Volym 1

En uppväxt fri från våld | En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

Vol. 1

Regeringskansliet

© Elanders Sverige AB
nr 77, Veckor 1 och A-Digt
en bild bearbetning:
© Öberg

SOU 2022:7

BETÄNKANDE AV
UTREDNINGEN
EN UPPVÄXT FRI FRÅN VÅLD

STATENS ÖFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2022:7

Utredningens uppdrag

Lämna förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

- Anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning
- Ta fram förslag till mål för det långsiktiga arbetet – Ett tioårsperspektiv
- Lyssna till barn och unga
- Föreslå åtgärder inom områdena:
  - samverkan och ansvarsfördelning
  - förebyggande och upptäckt
  - skydd, stöd och behandling
  - brottmålsprocessen
  - kunskap, metodutveckling och uppföljbarhet

En bred våldsdefinition

Allt våld som barn utsätts för eller riskerar att utsättas för oavsett våldsform, vem som utövar våldet, var eller i vilket sammanhang våldet utövas, av vilken orsak våldet utövas eller vilket barn som utsätts.

Artikel 19 barnkonventionen: alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande, däribland sexuella övergrepp.

Barn med förhöjd risk att drabbas behöver uppmärksammas särskilt

- Med kunskap om omständigheter som bidrar till en ökad risk för våldsutsatthet och våldsutövande, vet vi att det finns grupper av barn som omfattas av fler riskfaktorer än andra barn.
- Samhällets insatser behöver nå och omfatta alla barn, utan åtskillnad, vilket innebär att särskilda åtgärder behöver vidtas **för barn i allmänhet och vissa grupper av barn i synnerhet.**

Vikten av ett proaktivt förhållningssätt och en särskild lyhördhet

- Våldsutsatta barn är många gånger beroende av vuxna för att kunna "slå larm" eller för att våldet ska upptäckas, vilket ställer krav på en särskild lyhördhet och vaksamhet hos omgivningen.

Närvaron av trygga vuxna är grundläggande – på alla arenor där barn finns

- Även de yngsta barnen har olika kontaktytor med omvärlden
- Vi behöver skapa möjligheter för ett relationskapande arbete.

Vi har sett att det finns brister..

- En stor del av det våld som drabbar små barn, sker i det dolda.
- Skyddsbedömning och utredning görs inte i den utsträckning som det borde
- Bristande i kunskap om och användning av standardiserade bedömningsmetoder för att bedöma omsorgsförmåga
- Mindre vanligt att fråga om barns våldsutsatthet
- Personal i förskolan och skolan saknar nationella riktlinjer för frågor om våld
- Att ställa frågor om våld är värdefullt, men inte hela lösningen
- Anmälningsskyldiga brister i att hantera och rapportera oro

Mål för strategin

Övergripande målsättning

En uppväxt fri från våld för alla barn.

Fem långsiktiga mål som anger inriktningen för arbetet

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till.
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Detta kompletteras med prioriterade insatsområden i en handlingsplan.

Övergripande mål: En uppväxt fri från våld för alla barn

5 långsiktiga mål

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till.
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Insatsområden

- Ca 3-5 insatsområden per mål

Åtgärdsplan

- 59 åtgärdsförslag kopplat till insatsområden och mål

Mål 1. Våld mot barn ska förebyggas

Insatsområden:

1. Förstärkt fokus på främjande och förebyggande arbete.
2. Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna.
3. Stödet till föräldrar ska stärkas.
4. Insatserna till barn och vuxna som utövar eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas.
5. Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas.

Exempel på åtgärder i handlingsplanen för att våld mot barn ska förebyggas

- Informationssatsning, information till barn och unga.
- Målgruppsanpassat föräldraskapsstöd föräldrastöd.
- Kartlägga vad som erbjuds inom kommunerna för att möta behov av stöd i föräldraskapet för föräldrar med egna funktionsnedsättningar
- Förstärkt vård eller uppföljning för föräldrar med riskproblematik.
- Kartlägga tillgång och behov av metoder och kunskapsstöd för yrkesgrupper som ska verka för att förebygga och förhindra det våld som utövas av andra barn.

Mål 2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas

Insatsområden:

1. Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas.
2. Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras.
3. Informationshanteringen och omsorgen om barnet vid misstanke om våldsutsatthet ska förbättras.

Exempel på åtgärder för att barns våldsutsatthet ska upptäckas

- Öka barns kunskap om våld och rättigheter genom insatser i förskola och skola.
- Förbättra metoder och arbetssätt för att upptäcka våld: screening och frågor om våld.
- Förbättrade rutiner för upptäckt inom skolan.
- Stärka barns delaktighet i samband med att våldet upptäcks och när information överförs mellan myndighetsaktörer

Lästips från Socialstyrelsen

1. *Graviditet, förlossning och tiden efter – Kunskapsstöd 2022*
2. *Nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39)*
3. *Våldshandboken – under revidering, håll utkik.*
4. *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021 (2022)*
5. Kartläggningar orosanmälningar
6. Öppna jämförelser